

oskrunjajo narodovih svetinj, vere in pravice kat. cerkve!

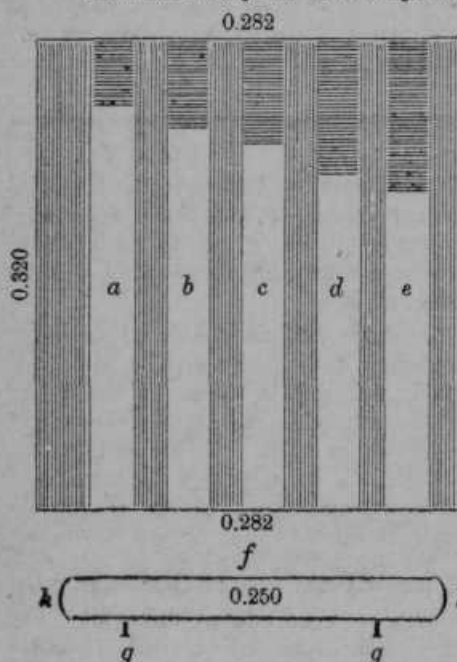
Naj bi vsaj žalostni sad liberalizma vse narodnjake k temu spoznanju dovedel!

Gospodarske stvari.

Lembaški panji ali koši.

III.

Leva stran stroja za izdelovanje satovnikov.

Razjasnjen-je obrisa.

Leva stran stroja za izdelovanje satovnikov je ravno tako dolga in široka, kakor desna, ter ima pribite 0.020 Mm. široke in 0.007 Mm. debele deskice tako, da vmes ostane 0.026 Mm. prostora, kateri služi za izmeriti dolgotost deskic, iz

kterih se satovniki zlagajo (glej temne kraje obrisa).

Prostor a) je širok 0.026 Mm. in dolg 0.270 Mm. za izmeriti deskice, s katerimi se satovniki pokrivajo; b) je dolg 0.250 Mm. za zgornjo deskico satovnik; c) je dolg 0.243 Mm. za postranske deskice satovnik; d) je dolg 0.222 Mm. za spodnje deskice satovnik; in e) je dolg 0.208 Mm. za srednje deskice satovnik.

Spodnji obris f) kaže zgornjo deskico satovnika, ki je na krajih hh) okroglo prirezana, in ima na eni strani gg) 0.008 Mm. dolge žrebliče nabite.

Tukaj moram še pristaviti, da so vse deskice nalašč enako debele in široke, da se dajo povsod porabiti. In satovniki se naj tako vlagajo, da so žrebliči proti dvercem obrnjeni, da se za nje satovnik prejema, kedar ga je treba izleči.

Kopa premišljevanj in zdravih ravnil o vzrejevanju goveje živine.

Živalsko truplo se iz delkov tistih rastlin snuje, ktere se živini v hrano pokladajo. Kolikor bolje toraj gospodar zna, koliko in kakošne klaje in v kateri zmesi med seboj da gre živini pokladati, toliko krepkejše in svojemu namenu primer-

nejše jo bode živalski želodec tudi prekuhal in do dobrega prebavljaj, toliko lahknejše pa se bode tudi na živini narejalo mesó in mast.

Da živinoreja dobiček vrže, je veliko od dobre lastnosti živine odvisno, da položeno klajo tudi kolikor mogoče do zadnjega zobca prebavi in v sebi potrebne snovi preobrne. Ta lastnost živine je pa poprek pri raznih plemenih in rodih v ravno tako različni stopnji razvita kakor njena telesna postava in sklad. Toraj je za požlahtnovanje kakega živalskega plemena velike važnosti, da se le živali take plêhe izbirajo, ki imajo poleg lepe postave tudi to dobro lastnost, da rade jedó in povžito hrano tudi popolnoma porabijo, v hasnovite snovi spreobrnejo. Da ta lastnost od starih na mlade prebaja, o tem ni celó nič dvomiti. V kaki meri da pa je pri zarodu razvita, to je več ali manj dano živinorejcu v roke. Angležki živinorejci saj imajo pregovor, ki pravi: „Boljši del plemena gre skozi gobec“. Koliko pa ti živinorejci po vsestranskem oziru na ta pregovor dosežajo, je dosti znano.

Vspeh pri živinoreji je bistveno, odvisen od tega, kako in kaj da se živini poklada. Začnimo koj pri teletih.

Pri vzrejevanju telet se je sledečih ravnil držati:

1. Brž po rojstvu je treba na to gledati, da se teletu zamlezvo, t. j. debelo, rumenkasto mleko v maternem vimenu ne odtegne. Potem dobiva tele v prvih 6 tednih materino mleko, bodi že da pri materi sesa ali pa iz kake golide mleko pije. Če pije, se mu mora na dan 8½ bokala mleka v 4—5 razdelkih podati. Posoda mora biti vsakokrat prav dobro očiščena, da se kisloba v njej ne napravi.

2. Da se tèle kolikor mogoče prej samo jesti navadi, se mu že v drugem tednu daje zmes zdrobljene lanene prge ali preše, zdrobljenega ovsa in rezanega travniškega sena. Tota krmina zmes se po potrebi pomnoži. Prva dva dni se živinče večkrat h koritu pelje in njegov gobček rahlo v krmo vtakne, da se tako trde klaje jemati privadi. Poleg korita mora zmirom vedro ali škaaf s frišno vodo stati, da more, če se mu zljubi, piti. Dobro je tudi, če ima tèle kamen lizavne soli v koritu, da jo more včasih lizati.

3. Ko 6 tednov preteče, se mleko malo po malem z mlačno vodo pomeša, tako da je tèle po drugih 3 tednih na trdno krmo s frišno pitno vodo in lizavno soljo odstavljeno.

4. Od 10. tedna počenši polaga se teletu: zmes zdrobljenega ovsa ¾ do 1 funta, lanene prge, (preše) ¾ do 1 funta in nekoliko perišč rezanega travniškega sena. Vrh tega se polaga v jasli še nekoliko dolgega sena, kakor potreba nanese.

5. Vsakdanji pokladki zdrobljenega ovsa se na 2 funta, lanena prga na 1 funt pomnoži in če tèle vse to pojé, se še 1 funt rženih otrobov pridene. Lanena prga sama na sebi pa zanaprej

odpade. Od tega časa naprej bodi teletu vsakdanja klaja: 2 funta ovsa, 1 funt lanene prge, 1 funt rženih otrobov; vse to se z nekoliko rezanim travniškim senom pomeša in poleg tega tudi vsak dan nekoliko nerezanega sena poklada.

6. Rečena množina treh krepilnih delov hrane se do izpolnjenega prvega leta več ne spremeni. Če je vsak dan kaj več potreba, se to s travniškim senom zalaga.

7. Brž s početka pokladanja se mora suha klaja dajati, ker po tej živinčeta bolj zdrava in močna vzrastejo, kakor pa pri mokri in namočeni klaji. —

8. Teletu se mora po večkrat na dan frišne vode za poljubno pitje postaviti in kos kamnene soli tako položiti, da jo more lizati.

Ker se pa zaželeni namen ne doseže samo po primernem živežu, ampak tudi po zvušanji strežbi, je treba še sledečih reči pomniti:

1. Skrbi živini za suho, snažno in pri mrzlem vremenu tudi za toplo ležišče. Letos res ubogim živinorejcem stelje pomanjkuje, ker ni listje jeseni o pravem času odpadlo. Naj bi vendar sila ljudi pripravila, da se bolj z drevorejo po gozdih in doma pečajo, kar tudi mnogo stelje daje. Prihodnjič bomo v dveh kratkih spisih bralcem to pokazali.

2. Pogostno snaženje živinčet, da koža vedno živa in delavna ostane.

3. Dati se mora teletom kolikor mogoče prostega gibanja. Teleta privezovati je napačno in škodljivo, nasproti pa dobro jih v poseben prostor v hlevu djati, po katerem morejo prosto sem ter tje se gibati in stezati.

Po tem potu se zamore živa teža letnega goveda na 700—800 funtov spraviti. Kostni in mehki delki telesa se tako ravnomerno razvijajo, da so živinčeta dobro rejena, pa vendar ne preopitana.

Če se je život po takej vzreji lepo razvil, se smejo samci že v 15., samice pa v 18. mesecu brez škode za daljši razvitek po plemenu spuščati.

Državni zbor.

V 96. seji dne 14. dec. 1874 se je skončal razgovor o državnem proračunu, in tudi o tem koncu velja: konec delo hvali, ker se je gospodarstvo liberalne stranke v prav čudni luči pokazalo. To nam daje upanja, da bodo vsaj pametnejši nemškutarji, katerih število seveda ni veliko, ker bi sicer toliko nemčurjev ne bilo, spregledali in hrbet pokazali ljudem podpirajočim nemško-liberalno stranko, ki z denarji podložnikov slabo gospodarji. Le berite in dajte še nemškutarjem to brati! —

Pred vsem je dr. Pražak, mož naše stranke, pobil vgovore Brestelna, ki je mislil federalistom s tem zaušnico dati, da je ministerstvu Belkredija oponašal, češ, da je napravilo za 400 milijonov državnega dolga, da toraj prejšnje Schmer-

lingovo ministerstvo ni tako slabo bilo. Dr. Pražak mu je dokazal, da je za liberalno vladno do leta 1866, kakor to kažejo računski sklepi, deficit (primanjkljaj) dorasel do 703 milijonov, kar pa še ni vse, ker računi od leta 1867 še zdaj niso sklenjeni, in se prava številka deficita še le po tem bo dala najti. Očitno poveda Pražak, da še z daj niso poravnane denarne pogodbe z Magjari, katere je Beust l. 1867 predohar kup spustil, da je ložje nemško-liberalni stranki takraj gospostvo nad slovansko večino v roke spravil. V zraku namreč visi 80 milijonov drž. dolgá, od katerega niso Magjari ne krajevarja na svoj račun prevzeli, ker je, kakor se sploh govori, Beust na to — čisto bil pozabil! Od tega dolgá bi morali Ogriv sled pogodbe 30 procentov, mi pa 70 proc. trpeti, toraj se bo deficit do konca leta 1867 za nas veliko večji pokazal. Zato je dr. Pražak priganjal vladno, da naj vendar računske sklepe od l. 1867 predloži. Kar pa zadeva 400 mil., ki so se za Belkredija na posodo vzeti morali, je požrl boj s Prusi, katerega prejšnja nemško-liberalna vlada ni znala odvrniti, polovico, z drugo polovico so se pa plačevali dolgovi od Schmerlingove vlade napravljeni. In Brestel ni vedel na to nič tehnega odgovoriti! Tacih reči seveda nemčurji ne najdejo v „Tagesp.“, v „Mbg. Ztg.“ ali pa v „Dorfbote“, ki se potepa tudi po naših slovenskih vaseh! Zatorej pa ta vrsta ljudi k spoznanju ne pride. — Poslanec Dežman in grof Hohenwart govorila sta za to, da se za zemljišno odvezo na Kranjskem dovoli ves znesek, katerega je deželni zbor v svoj proračun postavil, namreč 227.000 gld., katerega je pa vlada za 26.000 gld. finančni odbor pa še za 57.000 gld. znižal. Ker je v deželi — pravi Dežman — malo obrtnije, spada 66% direktnega davka na zemljišča, katerim se več davka naložiti ne da, je tedaj treba pomoči iz državne blagajnice. Pri glasovanju se pa zavže ta skoz in skoz opravičeni predlog. Pri postavku stroškov za vkupne zadeve je dr. Kopp javkal, da imamo za letos deficit, ki bo gotovo nad 8 milijonov prišel, vrh tega pa še slabo gospodarstveno stanje! Predlagal je toraj resolucijo (sklep), ktere je zbornica pritrdila, da se namreč ministerstvu naroča, da naj gledé na slabo denarno in gospodarstveno stanje pri določenju vkupnih stroškov toliko zbrise, da se bo poznalo. V govoru je pokazal, kde da se naj zbrisuje: pri stroških za vojaštvo. V sled tega so se stroški za vkupne zadeve vnovič izročili odboru v pretres.

Razun teh postavkov se je vsa finančna postava za leto 1875 vdružil in tretjič brala in potrdila.

Vseh stroškov je 381 mil. 370.909 gld., dohodkov 373 mil. 89.899 gld., toraj manjka 8 mil. 289.007 gld.